

БПСВ

Д. КОРШНІВСЬКИЙ.

N° 98

І. Шевченко й А. Міцкевич

яко сучасні провідники
своїх народів.

Усім борцям за державну самостійність поневолених народів присвячує з глибоким співчуттям

Автор.

Waldomiro Vorenskey
Eletrotecnico
Rua Emboava, 108
(Parque da Mooca) - S. Paulo

02

Ціна 5 мар.

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN

Народ український, яко чинник міжнародньої політики, яко народ, маючий право на незалежне становище серед інъчих народів світа, — цей народ був так обпутаний, так запаморочений московською політикою, що здавалося, — годі сподіватися його відродження. Здавалося, що та домовина, в яку загнала нелюдська Москва державну думку українського народа, — здавалось, що вона ніколи не розвалиться, а буде тривати вічно. А перед початком всесвітньої війни такі самі думки почали снувати й відносно державної незалежності польського національного багатства. Але прийшла всесвітня війна, і домовина України, Польщі, Фінляндії, Білорусії, Кубані, Донбасу та других народів — розпалась, як привид, як мара, як дим. Мерці воскресли. Вони живуть, вони взялися за руки та йдуть разом

Пророком укр. національного багатства рахується Т. Шевченко, а польського — А. Міцкевич. В трудних обставинах життя, чи то оди- ниці, чи то цілого народа, необхідно, оскільки можливо, звертатися за порадою до живих чи мертвих пророків народніх, до кращих людей своїх.

Коли звертаються до мертвих, то звичайно — стремляться як найдокладніше зазнайомитися з поглядами на ті чи інъчі питання тих людей, якими зацікавлені в даному випадку. Під розвагу береться, перш за все, відношення таких людей до тієї справи, яка вимагає від сучасної громади свого вирішення; як найдокладніше зазнайомлюються з самими постстатями, з духовним обличчям тих людей, з їхніми переконаннями про як найбільшу кількість житлових питань.

Хто не знає Т. Шевченка на Вкраїні та А. Міцкевича у Польщі. У нас на Вкраїні наші українські свідомі люди знають Тараса усі; москалі й змосковщені українці знають його остільки, оскільки це потрібно на те, аби можна було вмовляти усьому світові про те, що Т. Шевченко був найбільший ворог... Польщі, *), що мова Тараса краща і правильніша від сучасної української мови. Краща тому, що вона,

891.79
S 55
ДК 844

ач, не подібна на... польську. По їхній думці — подібність славянських мов поміж собою для української мови — великий, непростимий гріх.

„От дурні та ще Й биті.“

Обидва поети-пророки страждали від одного й того ж амого ворога, від загарбастої Московщини — Т. Шевченко на асланню, а А. Міцкевич на еміграції (мандрівництво по чужих землях). Подаючи деякі уступи з творів Т. Шевченка й А. Міцкевича, я мав на думці показати громадянству відношення цих велетнів духа до „Москви“, „москалів“, а також до інъих явищ життя, які їх цікавили й на які вони, в той і иньчий спосіб, відповідали. Коли це завдання мені удасться виконати, хоч в сотій долі, то я буду щасливою людиною.

А. Коршнівський.

івне, 12 квітня 1920 р.

*) Коли прочитати тільки російські видання Тарасового «обзаря», то воно ніби так і виходить, коли ж прочитати ідання заграничні, або пореволюційні, словом, видання, згідно з оригіналами творів Т. Ш., то тоді справа стоїть зовсім інакше — цілком протилежно твердженням москалів, але, що головним ворогом українського народу Т. Шевченко уважав Росію. Середній обиватель, чи то роєнин, чи поляк, чи українець, який читав твори Т. Шевченку вищезгаданих російських виданнях через те, що у московська цензура викреслювала усе те, що так чи інакше торкалося Московщини, москалів тощо, — такий середній обиватель - читач Т. Шевченка не мав властивої казати, що він знає пророка українського народу. Знання Тарасових творів у тому виді, у якому їх вискала московська цензура, дуже подібне до знання війни основі лубочних картинок про війну.

Розд I.

Як я кавав на вступі, то серед широкого загалу українського, польського та московського громадянства панує

думка, що Т. Шевченко був переконаний ворог як самої Польщі, — так і всього польського народу. Для кращого упевнення у правдивості таких тверджень вказують на „Гайдамаків“ та інъчі твори Тараса, забиваючи при тому, що той же Тарас, на закінчення своїх „Гайдамаків“, ось що каже до читача:

„Серце болить, а розказувати треба: нехай бачать сини і внуки, що батьки їх помилялись, нехай братануться знову зі своїми ворогами, нехай житом - пшеницею, як золотом, покрита нерозмежованою останеться на віки од моря до моря славянськая земля.“ (Себ то землі України й Польщи.)

Т. Шевченко, „Гайдамаки“.

Не заглиблюючися дуже у стисле наукове студіювання творів і життя Тарасового, а лише прочитавши один хоч би раз усі його до сієї пори надруковані речі, — ви зразу переконаєтесь, що Тарас Шевченко не тільки що не був ворогом Польщі, — він був її ширим приятелем. Прочитайте хочби його новелю „Варнак“, у прозі. Натурально,— приятелем демократичної, поступової Польщі. Польшу шляхетську, Польщу магнатську Тарас так само ненавидив, як шляхетську й магнатську Україну. Так само відносився до своїх магнатів й А. Міцкевич. Не можна цього самого сказати про відношення Тараса до Московщини й москалів. В цьому відношенню, як і в попередньому, Тарас Шевченко рідний по духу брат А. Міцкевича. Як А. Міцкевич, так і Т. Шевченко усі лиха, що звали на їхні народи, убачають переважно надзвичайній загарбаності Москви. Відповідно до цього й відношення у них обох цілком однакове, як до самої Москви, так до москалів, так і до всього московського.

„Кохайтесь, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі — чужі люде,
Роблять лихо з вами.“

Т. Шевченко, „Катерина“.

(Алех і А. Міцкевич про того ж таки москаля каже у своїй чудовій „Молитві мандрівництва“:

„Від неволі Московської, Австрійської й Пруської
Спаси нас, Господи“.

Неволя Московська поставлена поетом навмисне на перше місце).

Висловлюючи своє обурення до Москви за те, що вона зруйнувала Запоріжську Січ і сама радується тому, — Т. Шевченко таке пише:

„Смійся, лютий враже,
Та не дуже, бо все гине,
Слава не поляже;
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чиї ми діти.
Наша дума, наша пісня

Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України.
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа Слово.

Т. Шевченко „До Основ'яненка“.

Відносно московської русофікаторської політики серед вищих шарів українського громадянства та тих „братерських“ порад українцям, щоб вони не вживали у письменстві своєї „мужичної“ мови, ми знаходимо у Тараса таке місце:

Правда, мудрі.
Спасибі за раду!
Теплий кожух, тілько шкода,

Не на мене шитий,
А розумне ваше слово.
Брехнею підбите.

Т. Шевченко. „Гайдамаки“.

Висловлюючи свій погляд чесного громадянина на тих українських русофілів, які, прикинувшись „істінно - русскім людьмі“, допомагають усьому російському більш, ніж самі росіяне, Т. Ш. так пише:

А тим часом перевертні
Нехай підростають,
Га помогутъ москалеві
Господарувати,

Та з матері полатану
Сорочку знімати.
Поспішайте ж, недолюдки,
Матір катувати!“

Т. Ш. „Розрита могила“.

Росказуючи про всілякі людські гріхи, Тарас зупиняється на спеціальному московському гріху — гріху загарбаності.

Той неситим оком
На край світа зазирає,
І німа країни,

Щоб загарбати і з собою
В'ять у домовину.“

Т. Ш. „Сон“.

Waldomiro Vorenskey
Eletrotecnico

Rua Emboaçava, 108
(Parque da Mooca) - S. Paulo

Або ось це місце, у тому самому геніальному творі, в якому, поміж безліччю зпостережень незрівнаної чисто наукової вартості, серед точних психольогічних аналізів над душою московина, Т. Шевченко, зупиняючись над загальною відомою вдачею москалів коритися, плавувати перед першим-ліпшим катом, деспотом і хамом, таке подає:

„За панами — панства, панства,
У сріблі та златі!
Мов кабани годовані,
Пикаті, пузаті!
Аж потіють та товпляться,
Щоб то близче стати
Коло самих: може вдарять

Або дулю дати
Благоволять — хоч маленьку,
Хоч пів-дулі, аби тільки
Під саму пику.
І всі уряд поставали,
Ніби обезьянки.
Ані телень...“

Т. Шевченко „Сон“

„Коло самих“ — коло царя Миколи I та цариці.

Коли б ми побажали знати погляд Т. Шевченка, що до тих прихильників москалів і Московії, яких у нас на Вкраїні ніколи не бракувало, то дуже ясну відповідь на це ми знайдемо у поемі „Великий Льюх“, в постаті I, II і III душі.

Перша душа

В ранці рано, у Пилипівку,
Як раз у неділю,
Я йшла за водою
(Вже й криниця тая
Засунулась і висохла,
А я все літаю).
Дивлюсь — гетьман з старшиною...
Я води набрала,
Та в повні шлях перейшла ім,
А того й незнала,

Що він їхав в Переяслав
Москві присягати,
І вже ледве я наледве
Донесла до хати
Оту воду. Чом я з нею
Відер не побила.
Батька, матір, себе, брата,
Собак отруїла
Тою клятою водою.
От за-шо караюсь,
От за-шо мене, сестрички,
І в рай не пускають.

Страждання на митарствах двох других душ припадають, більш меньш, за такі ж самі провини. Друга душа терпить за те, що царю московському Петрові I коня напувала, а митарство III душі випало від Бога за те, що вона, будучи маленькою дитиною, всміхнулася московській цариці Катерині II, коли та, зруйнувавши державне життя України й уярмивши український народ, проїзджала по здобутому Дніпру

в золотій галері. З цього ми бачимо, що даже несвідома літіяча усмішка до московських царів — є великий і непростий гріх для української людини.

Увесь „Кобзар“ Т. Шевченка — це одна величезна пересторога, від московської небезпеки, що загрожувала й загрожує українському народові.

Закінчуючи цей поверховний огляд декотрих Тарасових поезій, зазнайомлюючих нас з його думками відносно Москвщини, москалів тощо, я мушу вказати на відношення Т. Ш. до Богдана Хмельницького, яко головного українського проводира й політика минувшини, який найбільше зпричинився до так званої „зполуки“ України з Москвою.

Це відношення всюди безоглядно вороже. От хоч би цей вірш:

Як-би то ти, Богдане п'яній,
Тепер на Переяслав глянув,
Ta на замчище подививсь —
Упився б, здорово упивсь!
О препрославлений козачий
Розумний батьку!.. і в смердячій
Жидівській хаті похмелівсь,
Абоб в калюжі утопивсь,

В багні свинячім...
Амінь, великий муже!
Великий, славний, — та не дуже!...
Як би ти на світ не родивсь,
Або в колисці ще упивсь,
То не купав би я в калюжі
Тебе преславного.. Амінь!
„Як би то ти Богдане п'яній“

Т. Шевченко.

Або ось ці одривки з прози Тарасових творів, в яких поет висловлює ріжні свої погляди на москалів.

„Православіє — головний вузел старої московської політики внутрішньої“.

Т. Ш.

Дневник 1857, вересень 17.

„Жидівська основа у москаля. Він без посагу навіть юлюбити не може.“

Т. Ш.

Дневник 1858, січень 27.

Недаром москалі так „кохаються“ в Україні, що ніяк не можуть признати для неї права на самоозначення. Бач —

великий посаг Україна має! Як же москаль обійтеться без цього посагу?

А ось це чудове окреслення „руssкаго духа“.

„Здѣсь russkій дух, здѣсь Русью пахнет“, себѣ то: ло-
ем, спалениною і всяким можливим паскудством“.

Т. Ш.

Дневник 1858, 6 вересня.

Обзнайомлюючи з іншими проміннями блискучого Тарасового генія, я не можу не звернути уваги читача на освітлення поетом найголовнішої, повсякчасної сути людського існування — на кохання.

Кохання Т. Шевченка таке інтимне, усіхстороннє, та-
ке палке, шире й чисте, що, окрім євангелія, годі де небудь
інде шукати чогось подібного.

Кохання своє до смерда поет ось як висловлює у сво-
йому заклику до письменників: „Други мої, щирі мої! Пишіть,
подайте голос за цю бідну брудну голоту, за цього безсло-
весного зневаженого смерда“.

Т. Ш.

Дневник 1857 р., 5 | IX.

А ось взірці кохання до батьківщини:

Я ридаю, як згадаю
Діла незабуті
Дідів наших: тяжкі діла!

Як би їх забути,
Я оддав би веселого
Віку половину...

Т. Ш. „До мертвих і живих“.

А ось ще:

„Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!
За що тебе зплюндровано
За що, мамо, гинеш?

Т. Ш. „Розрита Могила“.

А от ці рядки:

„ мов у жаркім дикім степу Над-
дніпрянськім, миготіли передомною мученицькі тіни наших

бідних гетьманів. Передомною розстелявся степ, засіяний могилами. Передомною красувалася моя прекрасна, моя бідна Україна, у всій непорочній мелянхолічній красі своїй.... і я задумувався, я не мав сили відвести мої очі духовні від сеї рідної чаруючої принадності“.

Т. Ш.

Дневник 1858 р. I липня.

А це кохання дівчини й хлопця.

„Чого плачеш, моя пташко“?
Петро запитає.
Вона гляне, усміхнеться:
— „І сама на знаю“.
— „Може думаш, покину?
Ні, моя рибчино!
Буду ходить, буду любить,
Поки не загину.
Хіба було коли в світі,
Щоб ті, що кохались,
Розійшлися, не взялися,
Живими остались“
„Ти жартуєш, мій голубе,
Ти чув, що співають?
То кобзарі вигадують,
Бо, сліпі, не знають;
Бо не бачать, що в брови
Чорні й карі очі,
І високий стан козачний,

І гнучкий дівочий!
Що в коси, чорні коси,
Козацька чуприна;
Що на мову на Петрову
В глухій домовині
Усміхнуся, скажу йому:
„Орле сизокрилій,
Люблю тебе й на тім світі,
Як на цім любила“.
Отак, серце, обнімімось,
Отак поцілую.
Нехай в купі заховають
Умру, не почую . . .
Не почую . . .“
Обнялися, —
Обнялися, зомліли.
Отак вони любилися,
Отак і хотіли,
Щоб на той світ переступити“.

Т. Ш. „Черниця Маряна“.

А ось трагедія кохання бідної матери-покритки, трагедія, яка по силі й делікатності чуття, в неї положеного у мирівій літературі нічого подібного не має. Покритка Катерина, зневажена своїми співгромадянами, прогнана батьками, у полі, зімою, сама одна, з дитиною йде в незвідомий широкий, в чужий світ, в такий страшний, холодний світ.

Пішла селом,
Плаче Катерина:
На голові хустиночка,
На руках дитина.
Вийшла з села — серце ние;

Назад подивилась,
Покивала головою,
Тай заголосила.
Як тополя, стала в полі,
При бітій дорозі;

Як роса та до схід сонця,
Покапали сліози.
За слізами за гіркими
І світа не бачить,
Тілько сина пригортав,

Цілув та плаче.
А воно, як янголятко,
Нічого не знає,
Маленькими ручицями
Пазухи шукає.

Т. Ш. „Катерина“.

А ось думки Тараса про існування всесвіта:

„Все йде, все минає — і краю
немає . . .
Куди ж воно ділось, відкіля взя-
лось?
— I дурень і мудрий нічого не
знає.
Живе . . . умірає . . . Одне за-
цвіло,
А друге завяло, навіки завяло,
І лисття пожовкле вітри рознесли;
А сонечко встане, як перше вста-
вало.

I зорі червоні, як перше пили, —
Попливуть і потім; і ти, біололіцтв,
По синьому небу вийдеш погуляти
Вийдеш подивитися в жолобок,
Криницю
I в море безкрай, і будеш сіять,
Як над Вавилоном, над його са-
дами.
I над тим, що буде з нашими си-
нами“.

Т. Ш. „Гайдамаки“.

У цих же „Гайдамаках“, описуючи жаховіття боротьби українського народу за свою незалежність зі шляхетською Польщею і висловлюючи свою розпушку з приводу виникнення тієї боротьби, Тарас ось що каже:

„От таке то було лихо
По всій Україні,
Гірше пекла . . . А завішо,
За що люде гинуть?
Того-ж батька такі-ж діти,
Жити-б та брататися!
Hi, не вміли, не хотіли, —
Треба розєднатися!
Треба крові, брата крові,
Бо заздро, що в брата
Є в коморі і на дворі
I весело в хаті.

„Убем брата! Зпалим хату!“
Сказали і сталося.
Всеб здається. Hi, на кару
Сироти остались, —
В слізах росли, тай вирошли:
Замучені руки
Розвязались, і кров за кров,
I муки за муки!
Болить серце, як згадаеш:
Старих славян діти
Впились кровю. А хто винен?“

Т. Шевченко „Гайдамаки“

А от тут, у ціх рядках, ви найщете описаною долю кожного пророка, кожного праведника, що дійсно служить для добра людства:

От таке злес лихо
Й зо мною спіткалось:
Серце людей полюбило
І в людях кохалось,
І вони Його вітали,
Гралися, хвалили . . .
А літа тихенько крались
І слізози сушили,
Сльози щирої любови . . .
І я прозрівати /

Став потроху . . . доглядаюсь, —
Бодай не казати!
Кругом мене, де не гляну,
Не люде, а змії! . . .
І засохли мої слізози —
Сльози молодії.
І тепер я розбитів
Серце яdom гою —
І не плачу й не співаю,
А вию — совою

Т. Ш. „Три Літа“.

А ось тут — відносно дружби:

„Найпевніший дружбометр — це гроши.

Правдива, певна дружба та, що виявляється тільки в критичних, трудних припадках, і вона навіть вимагає цього холодного мірила. Найживішим язиком дружби — це гроши. І чим більша нужда, тим ширішою буде дружба, що проганяє цю голодну відьму“.

Т. Шевченко.

Дневник 1857, I липень.

На цьому закінчує мій поверховний огляд декількох проміній Шевченкового генія і натомісъ перехожу до втішної праці,—зазнайомлення українського читача з лумками геніального А. Міцкевича, — цього велетня загально людського духа й самого першого й головного духовного проводиря польського народу.

Розд II.

„І хто присвячує себе для других, той знайде мудрість і багацтво і корону на землі, на небі й на кожному місці“. А. Міцкевич „Книги народу польського“.

Waldomiro Vorenskey

Eletrotecnico

Rua Emboaçava, 108
(Parque da Mooca) - S. Paulo

Яка глибока, правдива і проста думка й як вона погоджується з усім життям А. Міцкевича!

А от ці уступи, в яких поет зазначує своє відношення до Москви:

„А з вас, знаєте, які були добрими радниками вашими і послами вашими, проводирями вашими, тих цар московський називає найбільш виноватими, а яких він називає найбільш виноватими, то ті суть гідні найбільшої пошани, а яких він замучить, ті будуть святыми“.

А. Міцкевич, „Книги мандрівництва польського“.

„А що казати про людей, які сваряться, кажучи: „ми героями були, а не маємо, ані старшинства, ані відзнак.“ — Хто б'ється для старшинства і відзнак, хай до москаля йде“.

А. М., К. М. П.“

„Але-ж я знаю волю, з московської ласки.
Злодії, знімуть кайдани з рук і з ніг на те, щоб закувати ними душу! . . .“

А. М. „Старці“, III, 133.

От так поет думав про житя поневолених Москвою народів.

Натякаючи-ж про той московський терор, на якому постійно ґрунтувалася московська політика й описуючи муравйовські катування польських повстанців, А. Міцкевич так розважає: „Дивна річ: усі бачать, яка нелюдська кара; люд, військо даже, — мовчат, так бояться царя.“

А. М. „Старці“ III, 253.

„А от тут, наприклад, поет висловлює погляд на своє відношення до військових і війська, а також до ідейних борців за справи народа.

„Взаправду кажу вам, що козак, який б'ється без віри в добро справи свої, звірем є; а начальник, який провадить на бій без віри в справу свою — розбішака є“.

„На яких людях батьківщина ваша найбільше надій покладала й до сієї пори покладає?

— Не на тих людях, які найгарніше вбіралися й танцювали й найкращу страву їли: бо найбільша частина тих людей не мала в собі кохання до батьківщини. А також і не на людях, які давніш війну провадили, і навчалися найкраще машерувати і шикувати і розводитись про війну і писати книжки воєнні, бо більша частина тих людей не мала віри в справу батьківщини.

Але покладайте надію на людях, яких ви називали добрими патріотами, людях повних співчуття, а також на чесних і добрих козаках, а також на молоді.

Отож і світ є ніби батьківщина, а народи ніби люде. Світ покладає надію на народах віруючих, повних кохання й надії”.

А. М. „К. М. П.“

Кажучи про батьківщину, про святість обовязків до неї для кожної дюдини-громадянина, поет так висловлюється:

„Хай кожний складає талан свій батьківщині, ніби подаяніє на жертву, тайно й не розказуючи, скільки поклав.“

А. М. „К. М. П.“

„Засівайте кохання батьківщини й дух самопосвяти, а будьте певні, що виросте республіканська держава велика й прекрасна“.

А. М. „К. М. П.“

„Хто йде за волю, хай лишить батьківщину й забуде про життя своє. Бо хто сидить у батьківщині й терпить неволю, аби тільки врятувати життя своє, той згубить і батьківщину й життя; а хто лишить батьківщину на те, щоб боронити волю її, й наражатиме при тому життя своє, той оборонить батьківщину й буде жити вічно“.

А. М. „К. М. П.“

„Бо хто не вийде з дому на те, аби зло віднайти і з лиця землі його зтерти, до того зло само прийде і стане перед лицем його.“

А. М. „К. М. П.“.

„Наскільки збільшите й поліпшите душу вашу, настільки поліпшите право ваше і побільшите границі ваші!“

А. М. „К. М. П.“.

Висловлюючи свій погляд на всілякі нарікання громади на несправедливості державно - громадського устрою то що, А. М. своє відношення до цієї справи так зазначає:

„Не балакайте багато о правах. Право — це ніби вексель, а уряд — ніби віритель, батьківщина — добро. І чим подліший і хітріший є віритель, тим більш його розписують, але батькові й братові віриться без векселів!“.

А. М. „К. М. П.“.

А в цьому уступові поет знайомить нас зі своїм поглядом на тих людей, які в чужому оці порошинку бачать, а в своїму й рожна не запримічають.

„ для других будьте лагідними, а для себе суворими. А по тому, як других судите, самі будете суалими. Зауважте ще ось цю таємницю: хто занадто суворо гнобить близького за похибку яку, або за лякливість, або за нездібність, або за непостійність; той сам в тих хибах опиниться й буде судимий другими!“.

А. Міцкевич „К. М. П.“

Тут же знову ми бачимо думку А. Міцкевича відносно громади, яка або втратила здібність, або її не має, щоб розбиратися у тому, хто з проводирів її має овечу шкуру, а хто вовчу.

„Єрусалим, який мордує людей, рассказуючих про волю — мордує пророків своїх, а народ, який мордує пророків своїх, б'є сам себе в серце своє, неначе божевільний самовбивець!“.

А. Міцкевич „К. М. П.“

Ця-ж остання перекладена мною думка, у якій А. М. росказує про тодішнє громадсько-політичне становище Європи, — є такою підходящою, такою влучною до сучасного становища в тій самій Європі, що мимохіть приходиться погодитись з де-якими прихильниками А. Міцкевича, які моляться до нього, почитаючи його за святого. Ця остання думка про Європу, особливо для нас — українців є зрозуміла, ясна і вказуюча нам шляхи для нашого сучасного українського життя.

Під словом „нас“ — я розумію тих українських людей, які справу українського народу не лишили на поталу ворога, а в самі найгірші минути життя його за цю справу боролись; в офіру для неї несли усе своє майно, ім'я, життя своє й близьких своїх і заохочували свою поведінкою других до такого самого поступовання.

Знаючи цю думку А. М. про Європу, для нас стає більш зрозумілою політика європейських держав, що до нас та інших поневолених народів, як Білорусь, Естонія, Лотва, Кавказькі народи, Кубань, Дін і т. д.

Хай же буде ця думка польського генія дорожковазом не тільки для польського народу, але й для народу нашого, тільки утерпівшого від несправедливостей відносно нього від „мудрої Європи“. Хай так буде.

„Заправду кажу Вам, що вся Європа мусить навчитися від вас, кого називати мудрим. Бо тепер уряди європейські аньбою суть, а наука Європи дурниця є“.

А. М. ,К. М. П.“

Ця думка була записана поетом тоді, коли він, закинувши перо поезії, усією душою віддався праці для допомоги організації польської озброеної сили, яка, на перекір усім остановам „мудрої Європи“, мала головним своїм завданням езоглядну боротьбу за цілковиту державну незалежність вого народа.

~~~~~
Waldomiro Vorenskey

Eletrotecnico

Rua Emboaçava, 108
(Parque da Mooca) - S. Paulo

Видання А. Коршнівського, Друк. Ю. Мая,
Варшава, Довга 46. Тел. 62-35.